Ч. 105 (12.761). Львів, четвер 14. травня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Світова економічна кріза крізь дзеркало фашизму.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, травень 1931.

8. травня в італійському парляменті міністр корпорацій п. Боттай виголосив велику промову при бюджеті свого міністерства. Міністр корпорацій в Італії — це головний центр цілого економічного життя Італії, до нього сходяться всі відомости про найменші зміни в економічному ритмі країни і від нього виходять всі головні директиви господарського характеру.

І саме тому нікому так, як міністрові корпорацій, не лицює давати від часу до часу подрібну аналізу економічного життя і то не лише в самій Італії, але — при теперішній світовій взаємній залежности — й у цілому світі. Находимо в останній промові італійського міністра саме таку аналізу світового економічного положення. М. і. висловив він деякі цікаві думки, що кидають трохи нове світло якщо не на причини крізи, то бодай на можливі перспективи її дальшого розвитку.

З цього погляду цікаво зазначити безсумнівний факт, що сучасна світова кріза не проходить згідно з законами так званих цикльових кріз, що повторюються через деякий час і є характеристичні постійним зростом цін, потім моментом покою, падінням цін і потім знова новою їх підвишкою. Отже теперішня світова кріза почалася без попереднього значного зросту цін, і коли ми поглянемо в американський показчик цін Фішера, то сконстатуємо, що ціни на рільні продукти в рр. 1928-29, себто безпосередньо перед крізою, мало чим визначалися від цін 1925 р. Замість того, ми находимо дійсно вражаючий показчик зросту продукції, причому наприклад в Злучених Державах показчик зросту промисловости з 1921 р. по 1928 виказує зріст на 76 проц.; в інших країнах показчик зросту продукції є менший, але в деяких галузях промисловости, як наприклад в металюргії та електриці він зріс в цілому світі за коротенький час від 1926 по 1929 р. на 25 проц.

Проте, зазначив у своїй промові міністр, було би помилкою думати, що розвязкою крізи може бути зменшення продукції. В усякому разі цей засіб не годиться для таких країн, як Італія. Міністр Боттай радить, навпаки, збільшити краєву промисловість та її раціоналізувати.

На думку італійського міністра, сучасна економічна кріза є дійсно крізою цілого капіталістичного режіму, але далеко не з такими катастрофальними наслідками, як це наприклад здається більшовикам. Треба лише зрозуміти її дійсну причину, що полягає в індивідуалістично-ліберальному способі організації продукції, при якій інтереси окремих приватних осіб і груп стоять понад інтересами нації в цілому. Технічний поступ, що повинен бути справжнім джерелом поступу економічного і морального, виступає як головний спричинник крізи, бо пристосування нових метод відбувається без усякого погодження зі справжніми інтересами колективу. В таких обставинах нарушується всяка рівновага, і — що найгірше — переважають дуже часто не ті промисловці, що виявляються чесними робітниками на користь поширення загального добробуту, але найбільш пожадливі, далекі від будьяких скрупулів і занадто близькі до брудних спекуляцій.

Такий стан річей не може довго істнувати. І саме тут лежить (твердить речник фашистівського уряду) головний терен для будучих змін так званого капіталістичного режіму, — у знищенню або в піддачі державній контролі приватного хижого індивідуалізму. „Прийшов момент, — каже міністр Боттай, — для обміркування і введення в життя корпоративного принципу національної економії з усуненням всіх наростів, всіх тих штучних антагонізмів, всіх дозволених гіпертрофій, що досі навіть вихвалялися в ліберальному режімі. Прийшов момент унітарної національної економії з встановленням економічної рівноваги за посередництвом дійсної солідарности національних економічних сил, з необхідним пожертуванням суперечних індивідуальних чи групових інтересів. Прийшов момент дійсного економічного інтернаціонального співробітництва, якому корпоративний устрій не тільки не є суперечний, а навпаки може тільки сприяти, якщо це міжнародне співробітництво відбуватиметься на базі справжньої рівности прав і обовязків законної оборони економічних національних інтересів".

Такі є погляди фашистівського міністра про ролю фашистівської корпоративної системи в поборюванні сучасної господарської крізи і ми їх передали з інформаційного обовязку.

Але тут виникають деякі питання.

Як можливо помирити на полі міжнародного співробітництва потребу зменшити незмірний (у відношенні до потреб ринку) зріст продукції деяких великих держав, (хоча би для прикладу Злучених Держав Америки), з такою самою національною потребою збільшити власну промисловість в Італії або наприклад в Совітах? Які сили можуть примусити американську плютократію відмовитися від своєї фінансово-спекулятивної політики? Яка держава піде на добровільне зменшення своїх промислових ресурсів на користь збільшення їх в Італії чи в тій-же таки Радянщині, де всі зусилля звернені на ведення „пятирічки" — всупереч інтересам Европи? Ось нпр. в останньому числі часопису „Іль Ляворо Фашіста" находжу телеграму з Вільна від 7. травня, про поширення в Радянщині продукції тракторів та автомобілів: впродовж 1931 р. Совіти зможуть (так кажеться в їх пляні!) випродукувати вже 56 тисяч тракторів замість 16.400, зроблених в 1930 р. і 4.500 в 1929 р. Щодо автомобілів, то в 1929 р. випродуковано лише 1.100 штук, в 1930 вже 8.700, а в 1931 мають вибудувати аж 34.000. Ця продукція має зростати ще в дальші роки: в 1932 р. мають виготовити вже 145 тисяч, в 1933 — 216.000 а в 1934 — 290.000 автомобілів.

Не знаємо, наскільки більшовикам пощастить перевести цю програму, знаємо лише, що досі пятирічка — з незмірними жертвами цілого населення і без жадної користи для цілого світу — посувається таки вперід, і що більшовикам залежить за всяку ціну посувати її далі. Знаємо також, що і більшовики можуть на зразок фашистівського міністра Боттая сказати, що економічна кріза, як вона виявляється в Радянщині, не стоїть в жадному звязку зі світовою „надпродукцією" та „раціоналізацією" і що технічний поступ міг би бути для Совітів поступом також економічним і моральним („міг би!"...)... Але це не міняє справи: для інших — великих і сильних — держав світова економічна кріза виявляється саме в цій надпродукції та раціоналізації і тому не знати, як вони поставляться до поширення продукції в тих країнах, що досі на світовому ринку конкурентами не виступали. В усякому разі досить характерно і цікаво, що в програму конференції Торговельних Палат світа, що саме тепер відбувається у Вашінгтоні, внесено — головно в наслідок вимог Польщі та Румунії, підтриманих Францією — точку про пятирічку та про її вплив на світове економічне положення.

Але для нас, в усякому разі, без огляду на висновки, до яких можуть доходити світові конференції, всі ці висновки матимуть лише теоретичне значіння, бо поки істнує величезна Совітська Держава з її плянами економічного підважения капіталістичного світу, марні балачки про будьяке економічне співробітництво.

Ев. Онацький.

60-ліття Василя Стефаника.

14. травня кінчить Василь Стефаник 60 літ.

Хто не знає в нас автора „Дороги", „Мого Слова" та „Землі"?

Раз на кількадесять літ видає наша Земля великого артиста, що вміє передати її своєрідну красу та силу — віддати їй словом те, що вона дала йому своїм животворним подихом.

Стефаник різьбив це слово довго й поволі; у самотности, на тій самій землі, з якої виріс, роками забутий нами серед гомону міста, скромний і гордий, як справжній мистець, що знає свою ціну.

Писав він мало і не міг жити зі свого пера.

Зате кожна його сторінка є гордістю нашої літератури.

Не маємо державного ні приватного літературного фонду, з якого могли би передати Йому в цей день хоча би скромний спомин за Його творчу працю.

Та можемо це зробити легко, невеличким, але збірним зусиллям нашого громадянства.

Воно може й повинно скласти літературну премію для небуденного письменника.

Цей перший почин до неї може стане основою для постійної літературної премії за найкращі твори та довершення наших письменників.

А одночасно у свято Стефаника складемо найкращий дарунок Йому та громадянству, коли перевидамо в однім томі всі Його нариси, здебільша віддавна вичерпані і весь чистий дохід із цього видання призначимо на літературну премію авторові.

„Т-во письменників і журналістів ім. І. Франка".
„Наукове Т-во ім. Т. Шевченка".
Товариство „Просвіта".

Львів, 13. травня 1931.

„Угода" буковинських українців з румунським урядом.

Черновецький „Час" з дня 12. ц. м. приносить на передовому місці товстим друком слідуючу звістку:

„Українська Національна Партія заключила пакт з правительством".

„Секретаріят Української Національної Партії одержав від сенатора д-ра **Залозецького** таку телеграму:

„Пакт з правительством заключений на основі повнозмістної меншостевої програми й трьома гарантованими мандатами, 2 до камери на третім місці й 1 до сенату на другім місці в Чернівцях". — Залозецький.

„З повищої телеграми бачимо, що пакт з правительством доконаний факт. Президент Української Національної Партії клав більше ваги на основу пакту, як на число мандатів. Число мандатів не відповідає чисельности нашого народу на Буковині, але є найвищим числом, яке колинебудь українська зорганізована меншість мала.

„Усілякі темні сили свої і чужі старалися не допустити до цього пакту. Верцком підлости й національної зради була телеграма кацапів, які поважилися кинути подлий донос-клевету на весь український нарід. Та нічого не помогло. Зорганізована сила Української Національної Партії рішала

„Заключення пакту української організованої меншости з правительством має для нас у першій мірі принципіяльне значіння. Є це **офіціяльне признання українського народу, як національної меншости в Румунії,** бо досі були тільки румуни, що забули свою мову.

„Подробиці про самий пакт подамо по приїзді сен. Залозецького".

Буковинські москвофіли.

В тому самому числі „Часу" під соковитим наголовком „Подлі скоти" находимо текст телеграми буковинських москвофілів до румунського уряду, про яку згадується у редакційній замітці „Часу" про пакт УНП. з румунами. Подаємо цей текст без ніяких змін, як другий цікавий документ:

„Організація російської меншости на Буковині", що опирається на чувство вірности до короля й на єдність румунської держави, здоровить з неограниченим довірям правительство Вашої Ексцеленції, що відроджує силу Великої Румунії. Партія російського народу на Буковині, звязана тісно ще під австрійським правительством із судьбою і аспіраціями румунського народу, представляє, в протилежности до відосередних сепаратистичних штучних українських тенденцій, в життю румунської держави співпрацюючий і будівничий фактор з ідеалами румунського народу і протестує проти того, що правительство протежує субверзивну українську струю на північній Буковині.

„Партія російського народу на Буковині віддає до розпорядимости правительства Вашої Ексцеленції свої услуги в тій мірі, в якій буде тішитися наша меншість ґарантією свобідного розвитку своїх культурно-етнічних прав, основаних на спільности однакових політичних переслідувань і крівавих терпінь, які перебули ми підчас війни враз з буковинськими Ромунами.

„Провідники російської меншости просять Вас, щоби Ви уважали їх заступництво у парляментарних виборах на лісті Національної Єдности на основі рівности й політичної моралі.

Президія організації: Д-р Козак, професор університету; Д-р К. Богатирець; інжінер В. Велигорскі, вул. П. Рареш ч. 109, Чернівці".

Проф. Йорґа відповів наступною телеграмою:

„Дякую за Ваше розсудне й патріотичне становище, яке протилежить тому, що сіяло лише ворожнечу між народами, що мають стільки спільних елементів у їх теперішности й минувшині. Н. Йорґа".

Чи маємо ще довше чекати?

Важна для всього нашого громадянства справа будови у Львові „Дому Українських Інвалідів" якось знову притихла, хоч на останніх Загальних Зборах чули ми про необхідну потребу такої нової будівлі, де також інші, а передовсім культурно-освітні установи малиб своє приміщення, при цьому булаб і велика саля, призначена на всілякі прилюдні збори, забави чи то концерти.

За цим пішла думка, що треба обновити й негайно здійснити перший, бо ще зперед двох років проект такої будівлі на прегарній площі при вул. Шашкевича, бо про будову театру там під теперішну хвилину навіть мріяти не можна. І ця найкраща думка — дійсно щаслива для всіх нас — аж проситься, щоби її здійснити, коли власники цієї площі годяться на таку будівлю в спілці з іншими товариствами.

Загальний голос, а також очевидний інтерес усіх українських товариств у Львові промовляє за такою розвязкою — а також само Т-во Українських Інвалідів напевно вийде з тої спілки з користю.

Саме на тій 4-фронтами площі найкраще місце на великий бльок чотироповерхових камяниць, де рівночасно більше українських товариств могло би приміститися, а саме таких, які для браку потрібної домівки ледви животьнидіють. Там може кожне товариство окремо, відділене від інших, свобідно розвиватися.

Дехто є тої думки, що на таку будівлю не стане нам фондів. Одначе на думку знавців, коли маючи гарну площу львівські установи приступлять до спільної будівлі, а вже тепер мають разом яких 50.000 дол., за два роки, себто до часу майбутнього викінчення придбають хоч би ще раз стільки, це вже запорука, що плян може бути здійснений.

Не треба нам відразу братися до забудови аж цілої площі, бо для нас тимчасом вистане забудувати хочби й половину, де би можна примістити найконечніші установи. На забудову такої половини площі під теперішну пору, де будівельний матеріял дешевший, мабуть вистане малощо більше як 100.000 дол.

Та на жаль знову дехто дораджує інакше, себто, щоби купити якусь готову вже камяницю, отже закопати на довгі роки в якийсь старий будинок великий капітал, хіба на те, щоби з такого будинку — де й не буде відповідних більших кімнат, а очевидна потрібна буде коштовна перерібка — брати в році ледво непевних 2—3 проц. доходу, бо дійсно такий чистий прихід з давніх камяниць мають у Львові власники, які завсіди ліпше господарять, як якінебудь товариства, чи спілки. А ще до того з чужими для нас деколи злобними льокаторами треба буде зводити коштовні й нераз непевні процеси.

Одним словом: Коли справа фондів на нову будівлю, на половині площі, не така дуже трудна — то нема сумніву, що заінтересовані українські установи повинні би раз уже договоритися між собою і зєднати в одну спілку, де спільними силами будівляний комітет поведе справу якслід, щоби якнайскорше придбати те, що під теперішну хвилину для українського життя доконче потрібне.

Отже негайно спільними силами — а властьсь! *Член української установи.*

—o—

Справа б. посла О. Вислоцького перед апеляційним судом в Люблині.

Дня 8. травня ц. р. відбулася перед Апеляційним Судом у Люблині відклична розправа б. посла Ол. Вислоцького, котрий — як відомо — був засуджений окружним судом у Рівнім на Волині дня 30. січня ц. р. на 2 роки тяжкої вязниці за зміст виголошеної ним промови на передвиборчім вічу в Дублянах, дубенського повіту в дні 22. травня 1930 р.

До Апеляційного Трибуналу входили судді Ковальський (предсідник), Зброський і Теодорчик. Прокураторський уряд заступав апел. прокуратор Якса-Тир, оборонцем був посол д-р Степан Біляк, адвокат в Городку Яг.

Б. посол О. Вислоцький був обвинувачений за перест. з арт. 129, ч. 1. т. 1. і 3. код. карн., яких допустився тим, що в згаданій вище промові говорив про виборчі надужиття, кольонізацію, податкові тягарі — а закінчив свою промову окликом „Нехай живе самостійна Україна!". Після його промови явилася на вічу поліція, а акт обвинувачення закидає б. посл. Вислоцькому, що на вид поліції закликував учасників віча, щоби не розходилися, — а навіть взивав, щоби розоружили поліцію. До ніяких ексцесів не прийшло.

На апеляційній розправі домагався прокуратор Якса-Тир (мимоходом кажучи, говорив він з дуже кріпким російським акцентом) затвердження вироку І інстанції, бо — як казав — оклик б. посла „Нехай живе самостійна Україна!" вистарчає, щоби викликати бунтівничі настрої у слухачів та заохоту до зради держави.

Оборонець д-р Ст. Біляк у довшій промові виказував суперечність у зізнаннях свідків, які богато висловів обвинуваченого перекрутили несвідомо, а може й свідомо, що промова О. Вислоцького була змістом діяльности Української Парл. Репрезентації у варшавському соймі, та дозволеною в усіх демократичних державах критикою уряду, — а щодо оклику „Нехай живе самостійна Україна!", то не містить він в собі ніяких каригідних знамен, бо не прямує ані до державної зради ані до насильної зміни державного устрою.

Мимо переконуючих і під оглядом правним річевих арґументів оборонця — **Апеляційний Трибунал затвердив у цілости вирок засуджуючий б. посла Ол. Вислоцького на 2**

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. ТРАВНЯ 1931.

М. МИХАНЬКО. 3)

Весняні ігри та пісні.

Роля „жони". — Подружі обряди. — Звязок з давниною.

На Волині є гагілка: „гра в жінку", яка нагадує „пшетарґ двеф" у мазурів. При цій гагілці дівчата стають у коло, одна дівчина стає в колі та представляє „жону", а дві інші ходять поза колом і стараються дістатися до середини та вхопити жону. Співають:

„Ой піду я, шукаючи, гукаючи,
По свою жону, по свою жону,
Що в садочку в барвіночку
Вінки ве, вінки ве.
А ми вінок пірвемо, пірвемо,
Таки жону візьмемо".

Дівчата в кружку:

„А ми вінок звяжемо, звяжемо,
Таки жони не дамо, не дамо". І т. д.

Вкінці дівчина, що грає ролю мужа, співає що „жоні" заложить перстенець на палець і забере її до свого дому. (За І. Коперніцьким Zbiór antr. 1887. XI. 165).

В Золочівщині є подібна гагілка:

„Хто видав, хто слихав
Мою жону на торзі?"
„А ми її видимо, видимо,
Тобі її не дамо".
„А я вам паски дам.
Свою жону викуплю".
„А ми паску ізімо ізімо,
Тобі її не дамо". І т. д.

Повторюють цілу гагілку кілька разів, вставляючи замість „паски": „яйце", „хліба", „миньса" і т. д.

І в гуцулів є гагілка з забавою в „дівочий торг". Дівчата стають у два ряди; дівчина, що грає ролю мужа, шукає „жони" і співає:

Ой ходжу я по торгу, по торгу,
Свої жони, не виджу, не виджу.
А ми її видимо, видимо.
Ми і тобі не дамо, не дамо.

Тамта в співі обіцює дати: коні, воли, корови, вівці, кози, гуси, кури і. т. д, а їй відповідають у співі:

„А ми воли (корови, вівці і т. д. продамо, (продамо,
Тобі її не дамо, не дамо".

Вкінці тамта співає:

„Я вам грошей нанесу, нанесу"...

Ці відспівують:

„А ми гроші возьмемо, возьмемо,
Тобі жону видамо, видамо"...

(І. Шнайдер. З краю Гуцулуф. Люд. Львів, 1899., V. 216.

В Печеніжинськім пов., на Великдень, на забаві зв. „перепілки" співають:

„А я ходжу по торгу, по торгу,
Свої милой не виджу, не виджу".
„А ми її видимо, видимо,
Тобі милой не дамо, не дамо". І т. д.

Дівчина, що грає ролю молодого співає:

„А я шістку покочу, покочу,
Свою милу викуплю, як схочу".

Дівчата:

„А ми шістку возьмемо, возьмемо,
Тобі милой не дамо, не дамо". І т. д.

І. Шнайдер, Люд печеніжиньскі, Люд, Львів, 1907. XIII.).

Знана така гагілка:

„Перепеличин чоловік іде
Перепелонці перстенець [illegible]
Туй була, туй нема,
Ясна зоронька".

Повторюють кілька разів вставляючи: хустину, запаску, чоботи, — що несе.

Вчені є гадки, що ті весняні забави (може це давні „ігри между сели" і „у води") були колись подружими обрядами (як тепер весілля). Але і весільні обряди є також давні, бо бачимо їх уже в індоевропейській спільноті; а що весняні забави та пісні (гагілки) мають зовсім інші мельодії і інший ритм, як весільні пісні, то треба ці весняні дійсні „дівочі торги" перенести в дуже давні часи, коли подружі обряди відбувалися лише між дівочими і парубоцькими кружками (орґанізаціями). Зі старших толі лише староста сповняв важний уряд на „дівочих торгах" так, як і нині сповняє цей обряд на весіллі. З цих часів і з цих обрядів походить власть брата молодої на весіллі, який властиво (обрядово) продає її молодому підчас весільного обряду (забирання молодої). Подружі обряди переходили степнево від найдавніших часів через поривання, дівочі торги, сватання, заручини аж до весілля. Що весільні обряди попереджували дуже давно дівочі торги, видно із того, що вони як епізоди ввійшли і в сватання і в заручени і в само весілля, в обряди: посад, забирання молодої, чіпчини і ін.

Всі хороводи і обрядові пісні, співані нині від пущення (навіть від Різдва) аж до Купала (і св. Петра) є подібні і тому, що вони всі колись дуже давно, були разом обходжені на початку весни. Це стверджує давній звичай у персів (був він і в інших народів), який описав І. Хардін (I. Chardin, „Voyage en Perse") 1664. року. Перси в свято нового року, яке припадало вечором перед днем весняного зрівнання дня з ніччю, обдаровували себе взаємно мальованими і нераз золоченими яйцями. Величали сонце піснями та хороводами. Цей звичай уже в XVII. в. уважано там за дуже давній. А яйце і його розводчу силу вважали там за символ початку всесвіту

(Продовження буде.)

роки тяжкої вязниці, а також відкинув внесення оборонця на випущення б. посла на волю за кавцією, так, що О. Вислоцький остає далі в тюрмі. Проти цього присуду зголосив обор. д-р Білик касацію до Найвищого Суду в Варшаві.

Таким чином кара 2 літ тяжкої вязниці стала вже нормальною міркою за посольські промови на Волині. Кара та, як відомо — стрінула вже досі 3 бувших послів: О. Вислоцького, С. Жука й Ів. Лішинського.

—o—

Учительським кругам під увагу!

Від ряду літ увійшов у львівській українській гімназії звичай, що в памятну суботу перед Зеленими Святами, звільняється молодь від науки, а за те іде вона до церкви і вислухує заупокійного Богослуження за давніх учителів школи. Цей обовязок сповняє вона більше механічно, бож не знає нічого, хто були ті учителі та що вони для своєї школи й народу зробили. Многі учні раді хіба з вільного дня і не відносить звідсіль ніякого виховавчого хісна. Пригадуючи собі з давних літ многих учителів, і знаючи їх великі заслуги, помістив я перед пяти чи шести роками дві статті в „Ділі" і піддав думку, щоби теперішні учителі львівських українських гімназій уладжували по церковнім Богослуженню виклади про давніх професорів і їхню працю, як в школі, так і в громадянськім житті та ставлячи перед очі молоді ті світлі приклади, загрівали її до наслідування.

Але мій голос не найшов тоді відгомону, все лишилося тільки при механічнім сповненні церковної части. Однак мені жаль того, що память тих ідейних і заслужених мужів мала би в нас так безслідно пропадати. Тому позволю собі піднести ще раз мою попередню думку, може явиться вона тепер в щасливішу хвилю і принесе свій наслідок. Згадуючи давні часи й цих людей, скажу, що далеко-далеко шукати би завдання, що виказувало би так численні й поважні ряди культурних діячів. Це були світила на полі науки й праці, зразки приятелів молоді й визначні громадяни, які поклали дуже поважні заслуги не лише для розвитку своєї школи, але й для цілого народу. Вкажу подрібно, що стаючи до праці в перших роках українізації нашої гімназії, творили вони першу наукову українську термінольоґію й укладали перші учебники, — а дальше виступали на арену в починах нашого відродження, клали у нас основи до народнього життя: заснували у Львові „Просвіту", працювали на полі науки й рідної літератури, видавали часописи й брали чинну участь в закладанні й веденні усіх наших культурних та економічних установ. Це була доба професорських ідеалістів, котрі видячи у всіх ділянках нашого життя страшну порожнечу, взялися з найбільшою посвятою, не щадили трудів і грошевих жертв до будови народнього життя. І треба признати, що головно їх трудам станули у нас основи тих величавих інституцій, якими нині гордимося.

Тут наведу імена давніх професорів нашої гімназії: Ізидор Шараневич і Омелян Огоновський (опісля оба професори львівського університету), Василь Ільницький, Юліян Романчук, Юліян Целевич, Дамян Гладилович, Наталь Вахнянин, Михайло Полянський, Іван Гушалевич, Омелян Деяницький, Омелян Калитовський, Олександер Борковський, Григорій Цеглинський, Едвард Харкевич, Константин Лучаківський, Едвард Савицький, Іван Верхратський, Іларій і Петро Огоновські, Михайло Пололинський, Олексій Торонський, Іван Копач, Роман Цеглинський, Людвик Сальо, Тадей Мандибур, Ізидор Громницький, Михайло Пачовський, Іван Чапельський, Левкевич, Іжицький, Василь Білецький.

Це були мужі, перед якими кожний, що їх знав, або про них чув, мусить з почестю клонити голову. Була би отже велика шкода, колиб їх память минула в нас безслідно, коли би діла, положені для нашої школи й народнього розвитку, мали в нашій історії забутись, коли би ці величаві зразки для молодих поколінь пропадали. Я підношу тому цю справу ще раз. Численні теперішні вчителі були учнями згаданих професорів, а деякі старші ще й товаришами їх, — отже тямлять їх добре. Сповнили би красне й вдячне діло, коли би для памяти цих мужів і для виховання будучої молоді списали образ давніх часів, тої школи, а в цім образі начеркнули постаті поодиноких професорів, їх праці і характери. Частину тих спогадів могли би дати ще в слідуючих роках. А може би склалась відтак із цих споминів ціла історія школи? Бож справді прикро воно, що хоч стільки світлих людей трудилося в ній, то не остав ніякий зарис їх просвітньої і громадянської праці, бодай від часу, як почалася українізація ґімназії. Я певний, що такі виклади були би для молоді незвичайно займаючі і будуючі та впливали би богато на її характер і будучий напрямок. Добрі причинки могли би подавати громадяни всіх інших станів, що вийшли з тієї ґімназії і пригадують собі ті часи і учителів. Цікаві були би також ріжні епізоди, а то й гуморески, що мали там місце; бо вони кидалиб багато знаменного світла на характер тих мужів і давної молоді. Такі спомини повинні би появитися навіть в окремих публікаціях школи. Вони змальовуючи діла давньої ґімназії, голосили би її честь перед світом, були би нераз добрим показчиком для будучих трудовиків школи та й приносили би важні причинки до історії нашого відродження. До цієї праці треба негайно забратися. Ми вже остайні свідки того часу. І коли нас не стане, то готова на ті події впасти завіса вічного забуття. Важно булоб, щоби виклад почався вже в наступну памятну суботу, щоби утворився в ґімназії малий учительський комітет, що занявся би збиранням відповідних матеріялів і їх видавництвом.

Вкінці запримічу, що коли би нинішні учителі увели в свої ґімназії такі спомини про давних трудовиків, тоді в продовженні цього діла помяпали би також колись будучі наслідники також їхні імена не злим добрим словом.

Ем. проф. *о. Александер Стефанович.*

—o—

Ювилей В. Стефаника.

У звязку з покликом підписаним трьома культурними установами в день 60-ліття Василя Стефаника довідуємося, що в найближчому часі відбудеться Святочна Академія в честь Ювилята.

Повна збірка творів Стефаника видана люксусово в однім томі буде продавана тільки в передплаті. Умови передплати будуть своєчасно оголошені.

Жертви на літературну премію для Ювилята висилати на адресу дир. Миколи Заячківського у Львові „Народня Торговля", Ринок ч. 36.

Одночасно довідуємося, що в ріжних наших містах підготовляються свята для звеличання 60-ліття В. Стефаника, на які запрошені зі Львова деякі прелеґенти.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. ТРАВНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

Біснуватий ясновидець.

У 50-ліття смерти Ф. Достоєвського.

1. ТЕРПІННЯ І СПОКУСИ.

Найлекше писати про таких велитнів на підставі давніх споминів із лектури їх книжок, споминів затертих, примерклих, загладжених ріжними поглядами про те, чим повинна і чим не повинна бути література. Прокинеться в вас щось у роді совісти і візьмете одну з повістей Достоєвського, щоби відсвіжити враження та перевірити свої погляди про нього — дихне на вас чимсь гарячим як самум.

Замість найпростіших правд — сумніви, замість міцних пересвідчень — низка схвильованих почувань, замість ідеалів — спокуси. Можете позичити собі з підручників літератури або педаґоґії мірку перспективи і сказати: „Плоди недужої уяви; апокаліптичний месіянізм; найгрубші засоби натуралізму; клініка психопатольоґії". Якщо ваші нерви проведені в вашім орґанізмі так, що можете приймати тільки враження по дротах залізних поглядів, Достоєвський може вас подратувати, обурити, але не промовить до вас нічим більше, як грубими ефектами.

Достоєвський — ідеалом письменника? Ніодин із тих, що звеличують його як майстра не хотів би так писати. Ще менше заздрять вони йому переживань.

Нема в повістях Достоєвського гармонії між ідеєю і формою бажаної ним і бажаної нами.

Скільки разів віттхав він з окликом розпуки, що не має часу передумати наміченого сюжету, підійти спокійно до його композиції! Заздрив Толстому й Турґеневому матеріяльних условин, що дозволяли на спокійну працю. Писав, як щоденний зарібник, щоби залатати діри — шлунка, довгів, одіжі та виповнити невпинно зростаючу під його ногами прірву недуги й пристрастей.

Життєпис пів-каторжника, пів-блудного сина, розкаяного грішника — кандидата на святого. Змалку нужда і жахлива родинна атмосфера. У 28-ім році життя, на початку літературної карієри — мареао розстрілу з усіма моментами передсмертної екзекуції. 4 роки каторги. Досмертна епілепсія, що в хвилинах найтяжчих духових переживань кидала ним як біснуватим, виснажувала, добивала.

Три чи чотири спроби найти близьку жінку. Всі щаблі від ідеального захоплення, дружби, зради, розстання, примирень аж до гіркої насолоди подружих і батьківських обовязків.

Врешті два найстрашніші демони творчої праці: вічні довги й пристрасть до гри. Тижнями та місяцями, на-пів безсонними, працює Достоєвський, щоби доставити видавцям на означений речинець обіцяний рукопис — повторяє ще раз свою каторгу, схилений над столом. А коли всі гонорарі не всилі дігнати довгів минулого, приходить мент страшної, непереможної спокуси: Достоєвський пробує щастя в рулетці. Це єдиний спосіб, щоби одним ворожбитським жестом звільнити себе від проклону непосильної праці.

Листи, в яких він прохає позичити йому гроші, присяги, що ніколи вже більше не дасть себе звабити до зеленого столика, кривоприсяги, невпинна сповідь покаянного і нові спокуси — всі ці правдиві документи його життя не ріжняться нічим від найжахливіших сторінок його повістей.

Мало цього. Є в творчості Достоєвського моменти, що дозволяють таким його почитувачам як Андре Жід на здогад, що автор „Бесів" мав на совісти гріх одного осоружного насильства, з якого сповідається кілька його героїв, злочин, супроти якого життя Ґої або Уайльда було непорочно-чистим

Безпосередність, з якою Достоєвський змальовував переживання своїх героїв, інколи не дозволяє вірити, що для неї вистачає сама уява. А коли треба було для всіх змальованих ним трагедій аж переживати їх самому: то ким був цей письменник, як не біснуватим?

Нетикані досі в літературі шари людської психольоґії відкрив Достоєвський, відкриваючи із безоглядною щирістю те, що наростало й кипіло на дні його власної душі. Його герої мають у собі вічну недозрілість шукачів ідеалу за всяку ціну, ідеалу повного та вселюдського. А при цьому душу та тіло зболілі від недуги, супроти якої бунтується жага життя.

Терпіння і розкіш, правда і спокуса, гріх і покаяння є в нього двома сторінками тої самої стихійної, сліпої потреби, сильнішої від міркувань. І за кожним поривом, щоби здійснити цю потребу приходять ті самі сумніви, невпинні, настирливі запити про доцільність життя, в якому так важко погодити ідеал щастя й доброти, правди й милосердя, свободи й гріха.

Всі ці запити можуть видаватися нам перестарілими, переможеними новим світоглядом, новітнішим, ширшим, повнішим, чи як там хто схоче назвати якусь скількість ідей, перековану на щит, що хоронить нас від стріл сумнівів про ідеали людства.

Мало було письменників, що терпіли з такою гострою свідомістю у своїй буденщині, як терпів Достоєвський від думок про доцільність людського розвитку. І він мав свої ідеали. Але при всій силі своєї віри в них, вони займають у його творчості не більше місця, як ясні хвилини поруч темних у його житті. А найяснішою хвилиною в своїм житті він уважав звістку про помилування від кари смерти.

Ідеали Достоєвського поруч дійсности, якою він жив і яку змальовував — наче його побожні бажання поруч його гріховних упадів.

(Докінчення буде).

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Забута річниця.

Мені все здавалося, що наші сусіди трохи переборщують у ріжних ювилеях, обходах, розкинах і т. п. парадах. Що другий день хоругви, що третій ілюмінації, а що тижня манїфестації з промовами на трибунах, а піснею на устах, а з музикою на переді. Далі здавалося мені, що немає вже в сусідській історії нічого не використаного і не святкованого. Навіть „українська інвазія" діждалася кілька річниць, що вказує на її немалий розділ у позашкільнім підручнику історії.

Кожний нарід мусить мати свої свята, але як їх має за богато, то перестає орієнтуватися, котре з тих свят важніше. Тому мені здавалося, що сусіди повинні би звести свої свята до мінімум, бо:

1) Налїпки, хоругви, ілюмінації і походи стають буденним явищем.

2) Святочні дні не впливають на зменшення безробіття, а на збільшення торговельного руху.

3) Люди, які поринають з головою в глибині минувшини, не можуть рівночасно бачити, що діється на поверхні теперішности.

Так я собі роздумував, хоч ціла справа надзвичайно мене не обходила. Це були просто такі невинні і нешкідливі роздумування, на які в нинішніх часах може собі кожний позволити без страху і страти.

Але я помилявся. Не всі ще визначні події були використані, а тим самим не могло їх бути за богато.

Передімною зазив, чи радше маніхвест „Товариства оборони Східних Окраїн", яке має свій осідок у Кракові, так само як польсько-українська „Згода".

„Поляки і польки!" — починається той маніхвест, а далі їде про 950-ліття сумної події, коли варяжський русин, чи руський варяг Володимир зайняв Червенські Городи сиріч Малопольщу і прилучив це все до своєї держави. Ця сумна подія, така ще недавна і докладно всім знана, не повинна проминути без святочного обходу. Отже всі як один муж (і одна жінка) в ряди походу, пройняті одною думкою історичної кривди, яка скоїлася ще так недавно, бо тільки марних 1000 літ тому. Кожному ще стоять перед очима жахливі картини тієї першої інвазії, а хто зна, чи не найшов би і учасників нещасливої, братовбийчої війни.

„Перед нами" — кінчить маніхвест — „були тут, у Малопольщі, тільки зубри, медведі та лосі. І тільки вони моглиб квестіонувати наше право до тієї землі!".

Здається мені, що останне речення маніхвесту було кинене на папір тільки для прикраси і ефекту. Автори: Болеслаф Ґурскі і Юзеф Роґаля-Левіцкі добре знають, що ніодна з вичислених націй не піднесе протесту, бо не має навіть такого доступу до Ліґи Народів, як українці. Хіба, що і в цю справу вмішаються німці зі своїми марками і витворять нове огнище ферменту. На це вказує інтензивна годівля зубрів у князя Пщинського, а медведів і лосів у берлінськім „Зоо".

Галактіон Чіпка.

†

Д-р ІВАН КУРОВЕЦЬ

директор Народньої Лічниці, бувший соймовий посол і вельми заслужений громадянський діяч, член усіх українських товариств, помер на 69-ому році життя у Львові дня 13. травня ц. р. в годині 5·30 рано після короткої і тяжкої недуги в домі при вул. Вірменській ч. 3. — В. Й. П.

Ширшу згадку подамо в найближчому числі.

ОСТАННІ ВІСТИ

НАДЗВИЧАЙНОЇ СЕСІЇ НЕ БУДЕ?

Заповіджене на середу засідання кабінетової ради, на якій мали радити в справі надзв. сесії сойму, не відбудеться. Відбудеться лише звичайне засідання ради міністрів. Зачувати, що на конференції марш. Пілсудського з прем. Славеком, яка відбулася у вівторок, ухвалили не скликати сойму на надзв. сесію.

ПОЖЕЖА В УКРАЇНСЬКІМ СОЙМОВІМ КЛЮБІ.

Дня 12. травня в год. 9. веч. у Варшаві в Українськім Соймовім Клюбі запалилася шафа з документами та книжками. Після того, як прийшла вогнева сторожа, ствердили, що вогонь повстав тому, що запалилася стіна з невідомої покищо причини. Вогнева сторожа вогонь погасила. Поліція веде слідство.

ВБИЛИ ГІМН. СТУДЕНТА У ЛЬВОВІ.

При вул. Кор. Ядвиги під ч. 34. в мешканні гімн. професора Кухти жив учень 8. гімн. кляси 19-літн. Богдан Казанівський з Рави Руської. Вчора, у вівторок 12. травня, Казанівський відпровадив якусь панночку на вул. Пелчинську, потім вернувся до дому. Коли Казанівський хотів увійти в браму дому при вул. Кор. Ядвиги 34. стояло там двох людей і один з них вистрілив із револьвера Казанівському в плечі. Казанівський впав на хідник, а оба невідомі втекли. Казанівського взяла рятункова стація, щоби відвезти до шпиталю, та він помер по дорозі, бо серце було наскрізь прострілене. Поліція впала вже на слід убивників, а одного з них мабуть арештувала. Польські джерела здогадуються, що це було політичне вбивство.

НОВА РЕВОЛЮЦІЯ В ЕСПАНІЇ.

Рада міністрів затвердила розпорядок про воєнний стан у Мадриді. Тому, що повторюються напади на прив. власність, покликала до життя спец. раду. Військо охороняє достави харчових продуктів для провінції, водопроводну стацію, електрівню й інші установи прилюдного вжитку. Померло двох людей, ранених перед редакцією „АВС". Арештували багато комуністів. У Кордові манїфестанти повибивали вікна в редакції консерв. і катол. часописів, допустилися актів саботажу в церквах, семинаріях і в архиеп. палаті. У Мадриді при гашенні пожежі юрба перетинала гидранти й нищила прилади вогн. сторожі. Поліція дістала приказ арештувати всіх бувш. міністрів уряду Прімо де Рівери. Міністра справедливости Ґальо Понте вже арештували.

У Мадриді комуністи уладили збори. Поліція арештувала 80 комуністів, інші втекли.

З Риму повідомляють, що держ. секретар кардинал Пачелі уповажнив папського нунція в Мадриді запротестувати проти подій в Еспанії, звернених головно проти католицьких монастирів і церков. Ватикан уважає ті події нарушенням конкордату та рішучо протестує.

Демонстранти спалили в Еспанії загалом кільканацять монастирів і церков, при чому згоріли цінні історичні й мистецькі памятки. Юрба викидала дорогоцінности й документи на вулицю. В Аліканте підпалили монастирі Єзуїтів, Капуцинів і Салезіянів. У Малязі спалили архиеп. палату, в Кадиксі монастирі Кармелітів і Домініканів. У Севілі в дільниці Поіяна спалили каплицю св. Йосифа, гарну памятку з XVIII. ст. і монастир Буен Сукезо.

БРІЯН ЗГОДИВСЯ КАНДИДУВАТИ.

Вибори президента Франції відбудуться 13. травня.

Делеґація просила Бріяна, щоби згодився кандидувати на становище президента Франції. Розмови тієї слухало більше ніж 50 послів і сенаторів. Томпсон пригадав, що Бріянове назвище є символом мирної політики. Бріян відмовлявся приняти кандидатуру, тому, що мусів би покинути становище міністра закорд. справ і Ліґу Націй. Вкінці згодився на кандидатуру та просив, щоби зясували Думерґові обставини, які казали йому приняти кандидатуру. Кажуть, що Бріян, колиб і вибрали його президентом, поїде 15. ц. м. у Женеву попращатися та просити, щоб визначили нового голову европейської комісії.

Президент сенату Думер сказав делеґації парляментаристів, яка прийшла до нього після того, як вийшла від Бріяна, що своеї кандидатури не забере назад.

ФАЛЬШИВІ БІЛЬШОВИЦЬКІ ВЕКСЛІ.

Поліція в Берліні викрила фальшиві векслі більшовицької торговельної місії на суму 83.000 долярів. Поліція арештувала в звязку з тим фальшівництвом 4 більшовицьких горожан. Векслі сфальшували так, що поробили дуплікати з векслів платних 1933 р., вони мають ті самі суми й числа, що правдиві векслі.

—o—

НОВИНКИ

— **Адміністрація „Діла" повідомляє, що її бюра від дня 15-го травня ц. р. будуть відчинені від год. 9-ої рано до год. 6-тої вечором.**

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, Хорушини 5. (коло кіна „Апольо") поручає по найнижчих цінах ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол.** 2015 1—20

— **Хто кого образив?** В 1930 р. мати Аґатона Добрянського зі Знесіння несла до направи годинник. Подорозі її спинив поліцай і вилаяв, мовляв, годинник крадений. Аґатон Добрянський, почувши лайку, сказав поліцаєві кілька міцних слів і запровадив його на комісаріят, щоби подати справу до суду. Комісар поліції просив Добрянського залишити поліцая в спокою, бо такі випадки йому трапляються частіше і як піде скарга до суду, то він утратить хліб. Ця справа опинилась у городського старости і цей засудив Добрянського на 1 добу арешту. На днях Добрянський дістав візвання відсидіти цю кару.

— **„Чесний" злодій.** У трамваю невідомий злодій украв у вчителя львівської гімназії Полека (українець) портфель з грішми і документами. Учитель жалував не так грошей, бо їх було лиш 140 золотих, як документів. Другого дня злодій звернув йому поштою портфель з документами, а 140 золотих лишив собі.

— **Марево шибениці в Стрию.** Стрийський суд засудив Василя Сендоґу з Висович на кару смерти за те, що він зарізав свою жінку. Якщо присуд буде у Варшаві затверджений, то Сендоґу повісять.

— **Комуністи перед жовківським судом.** Жовківський суд засудив на днях Якуба Фіша на рік вязниці, а Якуба Лебеволя на 9 місяців вязниці за комуністичну аґітацію і поширювання комуністичних летючок!

— **Гіндуський поет у Львові** У Львові перебував кілька днів гіндуський поет Ляксмішвар Сіґна, який обїзджає Европу, щоби пізнати її культуру, головно шкільництво. Цей поет відвідав Швецію, де цікавився фізичним вихованням і спортом, та виголосив багато відчитів про Індію. З Польщі виїде він до західних країв Европи.

— **Під кінськими копитами.** У Львові за Личаківською рогачкою вулан невідомого назвища наїхав конем на Кар. Бляхарську та Мих. Бончишин. Кінь потратував копитами обі жінки та подер на них одежу.

— **Хотів застрілитися на науці релїґії.** В Тарнові на науці релїґії катехит питав учня 5. гімн. кл. Каз. Яворського. Коли Яворський не вмів відповісти на питання, катехит казав йому сісти. Яворський виняв револьвер і вистрілив собі в голову. Куля не нарушила мозку, тому Яворський може буде жити.

— **Арештували урядовця митної дирекції.** У Львові арештували урядовця митної дирекції Лебґарда. Він накрав грошей на суму 13.850 зол. і жив за ті гроші весело.

— **Пожежа у Східниці** .У Східниці вибухнула пожежа на терені копальні нафти „Марія". Вогонь знищив моторову галю й уладження для розгону кирату, до помпування кипячки. Шкоди є на 2.350 дол.

— **Сержант-убивник.** У Сяноці сержант Іван Будко в суперечці застрілив свого тестя Собка.

— **Під колесами поїзду.** Біля Берестя над Бугом особовий поїзд наїхав на віз і розбив його. На місці згинули: Тарас Кучко, Осип Коснюк і Хаїм Ґурвич, що їхали тим возом.

— **Вбили дівчину.** В Хомяківці, коломийського повіту, вечором хтось стрілив через вікно до 21-літньої дівчини Василини Грицинюк і вбив її. Куля прошила череп, спричинивши негайну смерть. Хто стріляв — не відомо.

— **Хто вбив капітана Лопатку?** Польська преса подає, що в справі вбивства капітана Лопатки і сержанта Бройки в поїзді між Ковлем і Сарнами арештовано Івана Боровича, кондуктора поїзду, в якім це вбивство виконано. Поліція має докази, що Борович убив капітана і сержанта.

— **Грім убив матір і сина.** Під селом Губичі коло Борислава грім ударив на поле, де працювала Марія Бірман з чоловіком та її син Микола і вбив матір та сина. Чоловік Марії Бірман працював недалеко і вийшов з випадку живий та здоровий.

— **Самовбивство двох приятельок.** Дві дівчини, Жакінівна і Головачківна скочили разом коло Вильна під поїзд і згинули. Причиною самовбивства була нужда.

— **Пожежі.** В Селиськах, пов. Перемишль, згоріли будинки Василя Поліщака і Василя Маланчука, вартости 10.000 золотих. В тім-же повіті в Тарнавці згоріло господарство Василя Оксицького, а в селі Душевці згоріли три стодоли.

— **Сама собі викопала могилу.** На передмістю Лодзі Доли дозорець цвинтаря побачив свіжо викопаний гріб, а в нім мертву жінку. Виявилось, що це труп 30-літньої Станислави Щепанської, яка через нужду викопала собі гріб, потім лягла на нього й отруїлась. Жахливе самовбивство безробітної викликало в Лодзі велике враження.

— **Фальшиві гроші зперед 2000 літ.** На перший погляд здається це неможливим. Але факт не дасться заперечити. Мин. року в Швеції проведено дуже богато розкопок в ріжних частинах краю в пошукуванні за скарбами та ріжними історичними нахідками. На острові Ґотлянд найдено в землі дуже богато. Між іншим відкрито там найбільшу досі на півночі знайдену старовинну салю, довжиною в 60 метрів. По всій правдоподібності було це мешкання чи палата шведського героя Ставера Великого, звісного з старих переказів. В цій салі найдено коло 30 монет, в чому 20 срібних римських динарів з відбитками ріжних цісарів з часів по Христі. Ці монети вказують на те, що в цих старих часах між Швецією та Римом був живий

торговельний рух. Одначе ці монети важні ще чим іншим, а саме, що між ними є декілька фальшивих. Деякі монети по своєму складу мають за великий процент олова. Вказує це на фальшування римськими купцями срібних монет на півночі, щоб в той спосіб збогатитись коштом бідних шведів. Деякі знайдені монети представляють ще іншу вартість, а саме невмілі підробки цих монет тодішніми варварами-дикунами. Виходить, що й шведи зі свого боку підробляли монети. Підроблювано їх зі срібла і бронзи. Підроблювано їх мабуть в той спосіб, що з добрих монет відтискано на сплавах срібла і бронзи потрібні образи, але дуже невміло. Специяльно написи дуже невиразні. Щож дивуватись нинішнім підробкам?

— **Сьогоднішня жінка в Еспанії.** Англійські часописи повідомляють з Мадриду, що перед упадком монархії утворився в Еспанії політичний жіночий союз в обороні монархії. Головою цього союзу є княжна де Вілльона. Відомість ця викликала своєрідну сензацію, бо до тепер положення жінки в Еспанії є чи може було зовсім відмінне від становища жінки в інших краях Европи. І саме англійські часописи подаючи цю по своїй суті небуденну вістку обговорюють ближче положення жінки в Еспанії. У відношенні до права жінка не має ніякої самостійности й перед подружжам вона справдішньою невільницею родичів. До 25-го року життя не може вона покинути без згоди батька дому, не може вийти заміж по своїй волі. А коли знову вийде заміж, то стає невільницею мужа. Більшість еспанських жінок середнього стану перед подружжем не має можности говорити з мущиною в чотири очі, бо це уважається чимсь дуже нетактовним і поганим. Богато зновуж жінок вийшовши заміж поступає по традиційному і по думці засад та уникає розмов з мущинами, обмежуючи свої знайомости до свого мужа. Ще може найбільш принадним періодом часу для еспанки є дівоцтво. Тоді можна їй ходити на проходи, танці, до театру, але мусить мати догляд. Сповнюють це завдання родичі, братя, сестри, приятельки, або платні „дуенни". По подружжі життя еспанки стає монотонним і нудним. Це причинюється і до їхньої швидкої старости. Жінка яка має 25 літ є вже в Еспанії стара. Виховання жінок є цілковито занедбане. По статистичним звідомленням, перед трьома роками було в Мадриді лише 5 проц. неграмотних мущин, а 17 проц. жінок.

— **Шевченківські свята в Західній Канаді.** Дня 15. березня українська католицька парохія в Ґудів, Саскечеван, уладила святочну академію для спомину 70-их роковин смерти Тараса Шевченка. Теж 15. березня відбувся Шевченківський концерт у Виллов Брук, Саскечеван, заходом місцевого Товариства ім. Тараса Шевченка.

— **Концерт кобзарів-бандуристів у Львові.** Довідуємось, що 15-го травня в салі Муз. Інст. Лисенка відбудеться концерт кобзарів-бандуристів Костя Місевича і Дмитра Ґонтя. В програму входять думи історичні і народні пісні. Білети до набуття в „Народній Торговлі".

— **Українське Фотографічне Товариство** заповідає своїм членам, прихильникам та всім зацікавленим, що показ найновішого проекційного апарату, закупленого для вжитку своїх членів, відбудеться разом з ширшими сходинами в четвер, 14. травня ц. р. в год. 18-ій у власній домівці при вулиці Ходоровського 15. Гостям раді. — **У-ФО-ТО**

— **З Українського Лікарського Товариства.** Дня 14. травня ц. р. в год. 7 веч. відбудеться відчит д-ра Софії Парфанович „Конституція і пологи" в домівці товариства вул. Гродзицьких 4/III.

З судової салі.

Судова розправа і засуд постерункового Державної Поліції за побої.

У городському суді в Микулинцях відбулася перед місяцем судова розправа за побої проти постерункового Держ. Поліції Мих. Корицького, що закінчилася засудом останнього. Присуд того процесу вже правосильний і тому позволяємо собі подати подрібно інформації про події, що спричинили судову розправу та звідомлення з самої судової розправи. Справа представляється так:

Дня 9. жовтня 1930 р. вполудне прийшли до Остварець, тернопільського повіту, два постерункові Державної Поліції з Прошови Михайло Корицький і Мармурчак до хати Івана Сіранта сина Ілька, питаючи за ним, а коли його не застали дома (він був тоді в полі), поручили його матері, щоби Іван Сірант син Ілька по повороті з поля ставився до канцелярії громадського уряду в Сушині. Коли Іван Сірант син Ілька вернув вечором з поля, пішов негайно до громадського уряду. Тут застав він обох поліцаїв, а постерунковий Михайло Корицький запитав його, чи він що з собою приніс, на що Іван Сірант відповів, що не приніс нічого. Тоді Михайло Корицький приказав йому, щоби він заждав у другій кімнаті. По відході постерункового Мармурчака, ввійшов до кімнати, де ждав Іван Сірант, постерунковий Михайло Корицький з нагайкою і казав йому положитися на лавку, що Сірант і зробив. Тоді постерунковий Корицький почав його лежачого на лавці бити нагайкою так довго, аж він упав з лавки на землю. Коли Сірант упав на землю, постерунковий Корицький казав йому встати і коли Сірант піднісся, постерунковий Корицький ударив його кілька разів рукою по лиці, домагаючися від нього видання кріса, якого Сірант взагалі ніколи не мав. Потім Корицький приказав Сірантови знова положитися на лавці, що Сірант дійсно зробив і знов бив його нагайкою по тілі. Відтак постерунковий Корицький казав Іванові Сірантові ждати, заявляючи йому, що за пів години далі його буде бити, а сам з кімнати вийшов. За півгодини постерунковий Корицький прийшов вдруге до кімнати, де сидів Сірант і казав йому відійти до дому та прийти знова до громадської канцелярії на другий день в годині 6. рано, але в ночі повідомив Сіранта громадський поліцай з поручення постерункового Корицького, що він рано не потребує зголошуватися до громадської канцелярії. Наслідком такого побиття Іван Сірант син Ілька був хорий 16 днів. Все те зізнав Іван Сірант під присягою на розправі перед городським судом у Микулинцях дня 11. грудня 1930 р. до ч. спр. Kr. 950/30.

Дня 13. жовтня 1930. удався Іван Сірант до суду в Микулинцях, де переведено судово-лікарські оглядини і судовий лікар д-р Розенман ствердив у нього наслідком повищого побиття синці на лиці, лівій частині заду і лівім уді та орік, що заходить легке ушкодження тіла, потягаюче за собоою нарушення здоровля і неспосібність до праці через 3 дні.

Іван Сірант є малоземельним селянином, літ 37, обряду гр.-кат.

Дня 7. жовтня 1930 р. командант постерунку Державної Поліції в Прошовій Трибусь візвав на постерунок Андрія Тичинського, рільника в Прошовій, літ 39, гр.-кат., містоголову читальні „Просвіти" в Прошовій, і коли Андрій Тичинський на постерунку зявився, командант Трибусь зажадав від нього видання кріса, а коли Тичинський оправдувався, що ніякого кріса не має, прийшов до кімнати вище згаданий Михайло Корицький і зажадав від нього видання вже не кріса, але револьвера, та почав бити обома руками Тичинського по обох лицях і так ударив його кільканадцять разів. У часі цього биття був присутний командант постерунку Трибусь, а коли він з кімнати вийшов, постерунковий Корицький приніс з сіней палицю і казав Тичинському положитися на крісло. Тичинський на крісло не хотів положитися і тоді постерунковий Корицький ударив принесеною палицею його кільканадцять разів по лівім рамени, по лівім боці і по плечах. Коли Тичинський під ударами упав на землю, постерунковий Корицький побив його ще палицею по ногах, а коли Тичинський піднісся з землі, постерунковий Корицький ударив його ще кілька разів рукою по лиці. За хвилю вернув до кімнати командант постерунку Трибусь, який через цілий час цього биття стояв коло постерунку і без сумніву чув крик битого Тичинського і тоді Трибусь і Корицький приказали Тичинському, щоби до двох годин приніс револьвер, який свого часу найшов у стрісі. На відході з постерунку сказав командант Трибусь до Тичинського: „Тичиньскі розвйонзаць чительнєн". Те саме сказав Трибусь жінці Тичинського, коли вона того самого дня прийшла на постерунок, щоби Тичинський розвязав читальню. На тиждень раньше карна експедиція перевела була на обійстю Андрія Тичинського ревізію і ніякого оружя у нього не найшла. Наслідком того побиття Тичинський був хорий через 10 днів. Це є факт стверджений Тичинським під присягою на розправі перед городським судом у Микулинцях дня 11. грудня 1930. до ч. спр. Kr. 950/30.

Дня 9. жовтня 1930. удався Андрій Тичинський до судового лікаря д-ра Розенфельда в Тернополі, який ствердив у нього синяки і рани на лиці, на правім передрамени, над лівим ліктем, на ставі барковім, на цілій лівій лопатці, на бічній околиці плечей під лопаткою, на правій половині плечей і на правім барковім ставі та орік, що наслідком цього побиття заходить у Тичинського легке ушкодження тіла, потягаюче за собою підірвання здоровля і неспосібність до праці через 8—10 днів. Те своє оречення д-р Розенфельд потвердив слуханий під присягою перед судом.

На донесення обох покривджених Івана Сіранта і Андрія Тичинського Прокуратура Окр. Суду в Тернополі обвинуватила постерункового Михайла Корицького за переступство з §§ 331 і 411 к. з. і дня 11. грудня 1930 р. відбулася проти нього карна розправа перед городським судом у Микулинцях. На розправу ту постерунковий Корицький не ставився, а що візвання до розправи було йому доручене, то розправа та відбулася в заочности обвинуваченого Корицького. На розправі були переслухані в характері свідків під присягою оба покривджені, а по їх зізнаннях заступники покривджених, адвокати д-р Роман Слюзар і Григорій Куріпа, поставили внесення на відступлення справи Прокуратурі Окружного Суду в Тернополі до виготовлення акту обвинувачення проти постерункового Корицького, також за злочин надужиття урядової власти з § 101 к. з. Суд прихилився до цього внесення і відступив акти справи Прокуратурі. Однак Прокуратура не доглянула в діланні обжалованого постерункового Корицького знимен злочину з § 101 к. з. і звернула акти справи городському судови в Микулинцях до переведення розправи і покарання

за переступство з §§ 331 і 411 к. з. Наслідком цього відбулася друга розправа проти постерункового Корицького дня 6. марта 1931., на якій то розправі постерунковий Корицький, якого боронив адвокат д-р Егендорф, признався, що будучи в службі побив Івана Сіранта і Андрія Тичинського. По переведеній розправі городський суд в Микулинцях присудом з дня 6. березня 1931. ч. спр. Дг. 950/30, який є правосильний, узнав постерункового Михайла Корицького з Прошови, літ 35, римо-кат., сина Йосифа і Евдокії, уродженого в Кутківцях коло Тернополя, винним переступства з §§ 331 і 411 к. з., поповненого на особах Івана Сіранта з Эсталець і Андрія Тичинського з Прошови і засудив його на кару арешту через 14 днів з заміною на гривну в квоті 42 зол. Крім того присудив Сірантови від засудженого постерункового Корицького кошти карного поступовання у квоті 24 зол. 99 сот., а Тичинському в квоті 19 зол. 99 сот. Цивільне позовництво покривджених полишив суд до розглянення, супроти чого оба покривджені внесли цивільні скарги проти постерункового Михайла Корицького за відшкодовання, за біль і страту зарібку до городського суду в Микулинцях.

Зазначуємо, що постерунковий Михайло Корицький був вже караний в 1927 році городським судом до ч. спр. У 1296/27 за переступство легкого ушкодження тіла з § 411 к. з. карою арешту через 3 дні з заміною на 15 зол. гривни, яку то обставину заступники покривджених також на розправі піднесли.

——о——

СПОРТ

ХОДОРІВ.

Дня 10. V. 1931 р. відбулись футболеві змагання 2-ох дружин міста Ходорова, а то між польською дружиною „СОКУЛ" — і українською „ЗОРЯ", — з яких остання то є українська „ЗОРЯ", гарно відзначилась, побиваючи „СОКУЛ" 3 : 0. — Ця побіда української дружини вказує на поправу її форми, бо досі вона все з „Сокул"-ом програвала. Коли „Зоря" буде на далі пильно тренувати, то може вкоротці вибитися на одно з перших місць серед наших провінціональних дружин.

СТАНИСЛАВІВ.

Гірка—Пролом.

Дня 10. V. 1931 відбулися приятельські змагання Гірка—Пролом, вислід їх 1 : 0 на користь Гірки. Гра з сильною перевагою Пролому, який не використав богато підбрамкових позицій. Гірка вигравае завдяки судді п. Тумідайського. Пролом з резервовим воротарем.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 12. травня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; молоко 32—34 сот.; літра сметани 1·60 зол.; копа яєць 4·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 13. травня, година 7·30 веч. „Мадам Баттерфляй".

Четвер, 14. травня, година 7·30 веч. „Масковий баль".

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 13. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер".

Четвер, 14. травня, година 7·30 веч. Виступ російського театру Станиславського.

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. Виступ російського театру Станиславського.

Малий Міський Театр:

До 13. травня театр нечинний.

Четвер, 14. травня, година 7·30 веч. „Любов" Жеральдін. Виступ трупи Адвентовича.

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. „Любов" Жеральдін. Виступ трупи Адвентовича.

Цирк Станевських на площі Бема

дає щодня представлення в год. 8·20 веч., а у вівтірки, середи та неділі також пополудневі представлення в годині 4-ій.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Він і його сестра" (Власта Буріян, Анні Ондра).

КАСІНО: Звукова фільма „Про що мріють дівчата", „Яркоцвітні мотилі".

КОЛЬОСЕИ: Звукова фільма „Відкіля вороття немає".

ЛЕВ: Звукова фільма „Король прошаків".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Мароко".

ОАЗА: Звукова фільма: „Наддунайський вальс" (Гарі Лідтке).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Хаджі Мурат", на основі Л. Толстого (Ів. Мозжухин, Ліль Даговер, Беті Аман).

ПАН: Звукова фільма „Роман над Ріо Гранде".

ПАСАЖ: „Невловима ватага" (на осн. Едг. Уолеса) й додатки.

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов".

ФАТАМОРГАНА: „Біла княжна", „Мертвий крик".

ХИМЕРА: „Арена жаху", німа едиція та звуковий додаток Парамавнту „Кокосові горіхи".

СТИЛЕВЕ: „Манолеску" і виступ Бронислава Брововського.

УТІХА: „Пат і Паташон серед людоїдів", „Хто вбивник?"

Програма радіо.

Середа 13. травня 1931 р.

Варшава (1411, 8) 17·45 Концерт. **Вильно** (368, 1) 12·05 Популярна музика. **Льондон** (356, 3) 13·45 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 19·00 Пісні Ліди Ляв і Шредера. **Стокгольм** (435, 4) 17·00 Гармонія. **Рим** (44 , 2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486, 2) 19·05 Сольо на саксофоні. **Відень** (516, 4) 11·00 Концерт. **Будапешт** (550, 5) 17·20 Циганська музика. **Харків** (937, 5) 15·00 Концерт.

Четвер 14. травня 1931.

Варшава (1411,8) 10·15 Богослуження. 15·40 Програма для дітей. 17·40 Концерт мандолінистів. **Вильно** (368,1) 10·15 Богослуження. **Букарешт** (394,2) 17·30 Легка музика. **Берлін** (419) 12·30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 18·00 Богослуження. **Рим** (441,2) 12·45 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 9·00 Російські релігійні пісні. **Будапешт** (550,5) 19·30 Трансмісія з опери. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Ленінград**(1000) 15·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 13. травня 1931.

12·10, 14·50, 16·25, 16·45 19·25, 19·55 Грамофон 14·15 Госп. комунікат. 14·35 Шаховий куток. 15·30 Відчит для матуристів. 15·50 Радіохроніка. 16·10 Авдиція для наймолодших. 16·30 Балачка із старшою молодю 17·15 „Львів колись і тепер". 17·45 Концерт із Варшави 18·45 Всячина. 19·10 Рільнича скринька й біржа. 19·40 Прес рад. денник. 20·00 Літ. балачка. 20·15 Фейлетон. 20·30 Транс. з Варшави. 22·05 Ревія з „Морського Ока" у Варшаві.

Четвер 14. травня 1931.

11·58 Сигнал часу, 12·15 Поранок із Фільг., 14·00 Рільничий відчит і музика, 15·00 Відч. „Беконові тучення", 15·40 Прогр. для дітей, 15·55 Прогр. для молоді, 16·00 Балачка, 16·30, 19·20 Грамофон. 16·40, 17·15 Відчит, 16·55 „Сучасна фр. графіка", 17·40 Староітал. пісні, 18·00 Камер. концерт, 18·30 Спів. рециталь, 19·00 Всячина, 19·30 Авдиція, 20·15 Оперетка, 22·15 Фейлетон, 22·30 „Перед сто літами", 22·50 „Романси й думки", 23·00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

20-літній Зїзд Товаришів, *що зложили іспит зрілости в українській гімназії в Перемишлі 1911 р. відбудеться дня 25. травня ц. р. у Перемишлі. Зголошення слати на адресу: Олександер Костик, Львів Ринок 10. „Діло".* — **Д-р Дашкевич Роман, Костик Олександер.**

Вступні іспити в державній жіночій учительській семинарії II. в Перемишлі (з українською і польською мовою навчання) на І. курс відбудуться дня 22. червня ц. р. До подання треба залучити: 1) Власноручно написаний опис життя. 2) Метрику уродження 3) Шкільне свідоцтво (з І. півр. 7 класи а з II. півр. в день іспиту). 4) Свідоцтво моральности, якщо кандидатка не ходить уже до школи. 5) Свідоцтво другого щіплення віспи. — Вимаганий вік: 14—17. Старші як 17 літ можуть старатися, щоби приняли їх через Кураторію у Львові. — Вступні іспити до вищих клас відбудуться дня 17. червня ц. р. До прохання треба долучити також вище наведені залучники і послідне шкільне свідоцтво. — Речинець вношення прохань минає дня 31. травня ц. р. — Виділ Філії „Учительської Громади" в Перемишлі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровскі і Розважевскі, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія — 1447 13—?

КОСІВ ад Коломия: Пансіон Вікторія — побіч заведення Д-ра Тарнавського поручає сонячні кімнати з добірним харчем. — Великий огород. Швайцарське підсоння. Ціни знижені. 1928 5—6

ЯМНА КОЛО ЯРЕМЧА До винайму на пансіон вілля „Явірник" 10 кімнат з великою їдальнею. — Зголошуватися до Марії Максимович, Дрогобич, вул. Чесного Хреста 59. 1974 3—3

УНЕВАЖНЮЄМО вкрадений з листа вексель in blanco на зол. 300 — з підписами Іван Пелехович, Андрій Белюх 2018

ГРЕБЕНІВ: Дійшло до відома Громадського Уряду Літниська Гребенів, що несовісні агітатори — з причин конкуренційних — поширюють фальшиві поголоски, начеби у Гребенові та Зелемянці лютував тиф. — Громадський Уряд стверджує рішуче, що всі цього рода чутки є зовсім неправдиві, бо ні в Гребенові ні в Зелемянці не було ані одного випадку тифу, або якоїнебудь заразливої недуги. — Уряд Громади Гребенів. 2019

ОДНОСТРОЇ для молоді — приписові по 20 зол., більші 22 зол., тільки в робітні „ПАЛЛІЮМ", Вірменська 3. — тел. 54—24. 2020 1—10

КУПЛЮ каменицю двохповерхову, по змові нову, з огородом. Здорова дільниця, при трамваї. Посередники виключені. Інформації дає, зголошення приймає інж. Козаневич, Валова 23/І. 1996 2—2

КІМНАТА фронтова, умебльована, з осібним входом, від 15/V. до винайму. Супінського 8. правий партер. Оглядати між 5—7. 1991 3—3

ВИУЧУЮ скоро англійської, німецької та французької мов. — Ягайлонська 17. І. 2008 2—2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1538

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та **лікарської косметики**

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Дітермія. Кріотерапія. Сепаратні ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. **Телефон 38—90.**

Загальні Збори

Українського Гигієнічного Товариства у Львові

відбудуться в суботу дня 23. травня 1931. р. у салі Т-ва „Українська Бесіда" при вул. Рутовського 22/І. п. в годині 3. пополудні з таким порядком дня:

1. Відкриття Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3. Звіти з діяльности уступ. Виділу.
4. Звіт Контр. Комісії і абсолюторія.
5. Вибір нового Виділу, Контрольної Комісії і Мирового Суду.
6. Внески і запити.

На случай неприсутности приписаного числа членів, Загальні Збори відбудуться того самого дня в годину пізніше без огляду на скількість тих-же. 2021

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 46—?

ГРЕБЕНІВ. **Священичий пансіон „Зелемін"** поручає сонячні кімнати з бальконами. Прегарні види на долину ріки Опору. Добірний і смачний харч. — Помірковані ціни. — **Отворення 20. травня.** 1950 4—12

Артретизм, ревматизм, ісхіяс, товщину і т. п.

лікує

Ріреrагуna мусуюча **ГОНСЕЦЬКОГО** з маркою **KOGUT**

Вживати за порадою лікаря. — Продають аптеки. Виразно жадати — Гонсецького. 1804 3—?

ЛІЖКА металеві
ВІЗКИ діточі

поручає дешево фабричний склад

М. Волковискі

Львів, Коперника 5. Тел. 95—97.

Великий вибір догідні умовини.

ПАНІ!!!

Фабричний Склад Шовків АВГУСТ КОТТОН і С-ка

уряджує

Випродажу

решток всіляких заграничних шовків по найнижчих цінах.

Продажа в льокалі Представництва

„Текстаполь" ЛЬВІВ Казимирівська 12 в подвірю! —

2002 2—3

МЕБЛІ ЗАЛІЗНІ та МЕТАЛЕВІ як також **санаторійні уряджения** — найкорисніше купувати просимо у фабриці

Осип Процко і Син, Львів, вул. Миколая 23. тел. 87—09.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло"

З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.